

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลการสื่อสาร ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสำเร็จ แนวทางการปรับปรุงในการจัดการการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลการสื่อสาร ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสำเร็จ แนวทางการปรับปรุงในการจัดการการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยทำการศึกษาจากวรรณกรรมที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสาร สื่อ และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นเครื่องมือ (in-depth interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 50 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการติดต่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากเทศบาลกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งขอสัมภาษณ์ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล หรือรองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องพร้อมผู้ปฏิบัติงาน โดยทำการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ใช้การติดต่อผ่านทางโทรศัพท์/โทรสาร ไปยังเทศบาล จากนั้นศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและสื่อ เพื่อวางแผนในการดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) อย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา โดยผู้วิจัยจะแปลภาษาเป็นข้อมูล แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา และประเด็นหลัก คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยายพรรณนาวิเคราะห์

1.3 ผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวางแผนการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 2 การดำเนินงานการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 การประเมินผลการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 4 ปัญหา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 1 การวางแผนการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

1.1 การวางแผนการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการจัดการการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม พบว่านายกเทศมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายการสื่อสาร ได้กำหนดการใช้สื่ออย่างครอบคลุมไปยังประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย และยังมีมุ่งเน้นใช้สื่อเจาะกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนผ่านผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพต่างๆ นอกจากนั้นยังพยายามขยายขอบเขตไปยังกลุ่มอื่นๆ ที่ยังไม่ครอบคลุมถึง และกลุ่มที่ยังไม่เคยทำงานร่วมกับเทศบาล ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนของชุมชนมากขึ้น โดยมีการสำรวจพฤติกรรมความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเผยแพร่วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนาและระเบียบการจัดทำแผนฯ ให้ประชาชนได้ทราบ สร้างจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ รวบรวมข้อมูลต่างๆ เช่น ศักยภาพในการพัฒนา ปัญหา/ความต้องการของ

ประชาชน และทบทวนข้อมูลที่สำคัญในการจัดทำแผนฯ และ เปิดโอกาสการสื่อสารกับประชาชน ในกรณีที่ประชาชนยังไม่เข้าใจหรือข้อซักถามต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ

ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรด้านการสื่อสาร บุคลากรในการปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมต่างๆ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยี ด้านชุมชน และการเปิดรับสื่อของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นเนื้อหาสาระที่น่าเสนอได้ 2 ภาวะ คือ 1) ในภาวะปกติ ได้แก่ การนำเสนอในเรื่องการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนา ข้อมูลการจัดทำแผนฯ และการสร้างแรงจูงใจ 2) ในภาวะวิกฤต นำเสนอข้อเท็จจริง หามาตรการแก้ไขปัญหา และเปิดโอกาสให้ประชาชนสอบถามข้อเท็จจริง

สื่อที่เทศบาลใช้ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อวิทยุ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อที่มีการใช้มากที่สุด คือ สื่อบุคคล รองลงมา คือ สื่อวิทยุ และอินเทอร์เน็ตเพราะลงทุนน้อย สื่อที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ เพราะใช้งบประมาณมาก สื่อที่ใช้มีปริมาณเพียงพอกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้เป็นประจำ

1.2 การดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ แบ่งการศึกษาการดำเนินการสื่อสารออกเป็น การจัดการทรัพยากร การควบคุมการดำเนินการ รวมถึงการประเมินผลการดำเนินการ

การจัดการทรัพยากรการสื่อสาร มีการจัดโครงสร้างองค์กรการสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการ โดยการจัดคณะกรรมการฯ และแบบไม่เป็นทางการ โดยมี ผู้บริหารฝ่ายการเมือง คือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

มีการควบคุมการสื่อสาร โดยนายกเทศมนตรี และมีการประเมินผลการสื่อสาร การประเมินผลการใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง

1.3 การประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่า มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินการรับรู้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย และการประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจ แบบสอบถาม

แบบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีกองวิชาการเป็นผู้ดำเนินการ 2) องค์การการศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้ประเมิน และนายกเทศมนตรีเป็นผู้ควบคุมการประเมิน โดยมีการประเมินผลการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 การดำเนินงานการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

2.1 การวางแผนการสื่อสารในขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการจัดการการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่านายกเทศมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายการสื่อสาร ได้กำหนดการใช้สื่ออย่างครอบคลุมไปยังประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย และยังมุ่งเน้นใช้สื่อเจาะกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนผ่านผู้นำชุมชน และกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อต้องการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนของชุมชนมากขึ้น โดยมีการสำรวจพฤติกรรมความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการทำงานให้ประชาชนได้ทราบ และเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ เพิ่มเติม

มีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรด้านการสื่อสาร บุคลากรในการปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณ 2) ปัจจัยภายนอก คือ การเปิดรับสื่อของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

2.2 การดำเนินงานสื่อสารในขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาดำเนินงานการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม แบ่งการศึกษาดำเนินการการสื่อสารออกเป็น การจัดการทรัพยากร การควบคุมการดำเนินการ รวมถึงการประเมินผลการดำเนินการ

การจัดทรัพยากรการสื่อสาร มีการจัดโครงสร้างองค์การสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการโดยการตั้งคณะกรรมการฯ และแบบไม่เป็นทางการ โดยมี ผู้บริหารฝ่ายการเมือง คือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

มีการควบคุมการสื่อสาร โดยนายกเทศมนตรี และมีการประเมินผลการสื่อสาร การประเมินผลการใช้สื่อ มีอย่างต่อเนื่อง

2.3 การประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่า มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินการรับรู้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย และการประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจ แบบแบบสอบถาม แบบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรมีกองวิชาการและแผนงานเป็นผู้ดำเนินการ 2) องค์การการศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้ประเมิน และนายกเทศมนตรีเป็นผู้ควบคุมการประเมิน โดยมีการประเมินผลการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 การประเมินผลการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

3.1 การวางแผนการสื่อสารในขั้นตอนการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ภาคปฏิบัติ

ผลจากการศึกษาการจัดการการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่านายกเทศมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายการสื่อสาร ได้กำหนดการใช้สื่ออย่างครอบคลุมไปยังประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย และยังมุ่งเน้นใช้สื่อเจาะกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนผ่านผู้นำชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามแผนฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการยอมรับ และนำไปถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน โดยมีการสำรวจพฤติกรรมความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

มีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรด้านการสื่อสาร บุคลากรในการปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณ 2) ปัจจัยภายนอก คือการเปิดรับสื่อของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

สื่อที่เทศบาลใช้ ประกอบด้วย เอกสารเผยแพร่ และสื่ออินเตอร์เน็ต สื่อที่ใช้มีปริมาณเพียงพอกับ กลุ่มเป้าหมาย และใช้เป็นประจำ

3.2 การดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ภาคปฏิบัติ

ผลจากการศึกษาการดำเนินการการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ แบ่งการศึกษาการดำเนินการสื่อสารออกเป็น การจัดการทรัพยากร การควบคุมการดำเนินการ รวมถึงการประเมินผลการดำเนินการ

การจัดทรัพยากรการสื่อสาร มีการจัด โครงสร้างองค์กรการสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการ โดยการตั้งคณะกรรมการ และแบบไม่เป็นทางการ โดยมี ผู้บริหารฝ่ายการเมือง คือ

นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

มีการควบคุมการสื่อสารโดยนายกเทศมนตรี และมีการประเมินผล การสื่อสาร การประเมินผลการใช้สื่อ มีอย่างต่อเนื่อง

3.3 การประเมินผลสื่อสารในขั้นตอนการนำแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาท้องถิ่นไปสู่ภาคปฏิบัติ

ผลจากการศึกษาการประเมินผลสื่อสารในขั้นตอนการนำแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่า มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ 1) การ ประเมินการรับรู้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย และการประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ แบบสำรวจความพึงพอใจ แบบแบบสอบถาม แบบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดง ความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรโดยกองวิชาการและแผนงานเป็นผู้ดำเนินการ 2) องค์การ การศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้ประเมิน และนายกเทศมนตรีเป็นผู้ควบคุมการประเมิน โดยมีการ ประเมินผลสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 4 ปัญหา ปัจจัยสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการสื่อสารในกระบวนการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

4.1 ปัญหา ในการจัดการสื่อสาร ได้แก่ ปัญหาในการกำหนดนโยบาย ด้านการสื่อสาร เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ครบถ้วนทำให้ไม่ทราบ ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรด้านประชาสัมพันธ์ ขาดความรู้ ทักษะด้านต่างๆ ในการ สื่อสาร ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มีความแตกต่าง และหลากหลายทำให้ยากในการใช้สื่อ เช่นกลุ่มที่ มีการศึกษาแตกต่างกัน ความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท มีพฤติกรรมในการเปิดรับ ข่าวสารที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นยังขาดความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมที่แท้จริงโครงสร้างการ ทำงาน ที่เป็นแบบราชการ มีระเบียบขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติทางราชการ ไม่สอดคล้องกับ การกิจ และไม่มีโครงสร้างการประชาสัมพันธ์การจัดทำแผนฯ การจัดสรรงบประมาณด้าน ประชาสัมพันธ์สารมีข้อจำกัด เวลาในการดำเนินการไม่เพียงพอเนื่องจากเทศบาลมีการปฏิบัติงานมาก และ ขาดการควบคุมการปฏิบัติงาน และไม่ให้ความสำคัญในการประเมินผล

4.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการจัดการสื่อสาร ได้แก่ การจัดสรร ทรัพยากรด้านการสื่อสาร และโครงสร้างการทำงานสามารถขับเคลื่อนกระบวนการสื่อสารไปได้ ผู้บริหารผู้บริหารเทศบาล มีความรู้ ความเข้าใจ และร่วมดำเนินการด้านการสื่อสาร มีการพัฒนา บุคลากรด้านประชาสัมพันธ์ ความสามารถ ทักษะ และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ และมอบให้

บุคลากรอื่นๆ ของเทศบาลร่วมเป็นนักประชาสัมพันธ์ มีการจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานอย่างเพียงพอ มีการควบคุมการดำเนินการ การควบคุมการดำเนินงานและการประเมินที่มีประสิทธิภาพ โดยให้องค์การที่น่าเชื่อถือเป็นผู้ประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการสื่อสาร

4.3 แนวทางการปรับปรุงการสื่อสาร แนวทางการปรับปรุงการจัดการ
สื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างองค์การและการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานร่วมกับการพัฒนาบุคลากรด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ การสื่อสารมุ่งเน้นการสร้างการรับรู้ เข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วม และมีการประเมินผลในการปรับปรุงการจัดการการสื่อสารของเทศบาล

การสื่อสารจึงมุ่งเน้นเรื่องการสร้างการรับรู้และเข้าใจมากขึ้นมีส่วนร่วมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว งานใดที่เป็นงานเร่งด่วนหรือมีปัญหาจะดำเนินการก่อน แนวทางการสร้างความเข้าใจจึงเป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข พัฒนาศักยภาพ และผู้นำกลุ่มต่างๆ ให้มีความรู้ และทักษะในการสื่อสาร ใช้การตรวจสอบ ประเมินผล หลากหลายรูปแบบ ในการประเมินผลด้านต่างๆ เช่น ด้านผลการดำเนินการ ด้านการรับสื่อของประชาชน และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อในการปรับปรุงการจัดการการสื่อสารของเทศบาลในการดำเนินงานครั้งต่อไป

2. อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า กระบวนการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม มี 4 ตอน ตอนที่ 1 การวางแผนการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม ตอนที่ 2 การดำเนินการสื่อสารในกระบวนการสื่อสารจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม ตอนที่ 3 การประเมินผลการสื่อสารการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม ตอนที่ 4 ปัญหา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 1 การวางแผนการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

1.1 การวางแผนการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการจัดการการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่านายกเทศมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายการสื่อสาร ได้กำหนดการใช้สื่ออย่าง

ครอบคลุมไปยังประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย และยังมุ่งเน้นใช้สื่อเจาะกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนผ่านผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพต่างๆ นอกจากนั้นยังพยายามขยายขอบเขตไปยังกลุ่มอื่นๆ ที่ยังไม่ครอบคลุมถึง และกลุ่มที่ยังไม่เคยทำงานร่วมกับเทศบาล ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนของชุมชนมากขึ้น โดยมีการสำรวจพฤติกรรมความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเผยแพร่วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนาและระเบียบการจัดทำแผนฯ ให้ประชาชนได้ทราบ สร้างจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ รวบรวมข้อมูลต่างๆ เช่น ศักยภาพในการพัฒนา ปัญหา / ความต้องการของประชาชน และทบทวนข้อมูลที่เป็นในการจัดทำแผนฯ และ เปิดโอกาสการสื่อสารกับประชาชนในกรณีที่ประชาชนยังไม่เข้าใจหรือข้อซักถามต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ

มีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรด้านการสื่อสาร บุคลากรในการปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมต่างๆ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยี ด้านชุมชน และการเปิดรับสื่อของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

มีประเด็นเนื้อหาสาระที่น่าเสนอ คือ 1) ในภาวะปกติ ได้แก่ การนำเสนอในเรื่องการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนา ข้อมูลการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม และการสร้างแรงจูงใจ 2) ในภาวะวิกฤต นำเสนอข้อเท็จจริง หามาตรการแก้ไขปัญหา และเปิดโอกาสให้ประชาชนสอบถามข้อเท็จจริง

สื่อที่เทศบาลใช้ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อที่มีการใช้มากที่สุด คือ สื่อบุคคล รองลงมา คือ สื่อสิ่งพิมพ์ เพราะลงทุนน้อย สื่อที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์ รองลงมา คือ สื่อวิทยุ เพราะใช้งบประมาณมาก สื่อที่ใช้มีปริมาณเพียงพอกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้เป็นประจำ

ผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสาร ในด้านผู้ส่งสารตาม ทฤษฎีความทันสมัย ของ แดเนียล เลนเนอร์ (daniel Lerner) อ้างถึงใน (อิชญา อยู่ในธรรม, 2547:10) นำเสนอแนวคิดที่ว่า ระบบการสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ดังนั้น การพัฒนาระบบการสื่อสารถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบสังคม โดยมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ระบบการสื่อสารมีบทบาทในการเปลี่ยนจากสังคมโบราณ มาเป็นสังคมสมัยใหม่ ระบบการสื่อสารของทั้งสองสังคมมีความแตกต่างกัน

ระบบการสื่อสาร ในสังคมโบราณ ใช้การติดต่อสื่อสารโดยปากเปล่า ขณะที่สังคมสมัยใหม่ ใช้การติดต่อสื่อสารโดยผ่านสื่อมวลชน ด้านสื่อหาข่าวสาร ในสังคมโบราณ ใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสมาชิกภายในกลุ่ม ขณะที่ด้านเนื้อหาข่าวสารในสังคมสมัยใหม่มุ่งเน้นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกกลุ่มชน

สำหรับผู้ทำหน้าที่ด้านการสื่อสาร ในสังคมโบราณมุ่งเน้นผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมสูง ทำหน้าที่ด้านการสื่อสาร แต่ในสังคมสมัยใหม่ มุ่งเน้นผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการสื่อสารผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมและมีความชำนาญด้านการสื่อสารโดยเฉพาะ

ส่วนทางด้านขอบเขตการแลกเปลี่ยนข่าวสาร สังคมโบราณจำกัดเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนน้อย ขณะที่สังคมสมัยใหม่มองด้านขอบเขตการแลกเปลี่ยนข่าวสารกว้างขวาง ครอบคลุมไปยังกลุ่มคนที่อยู่กระจัดกระจายในสังคม

จะเห็นได้ว่าผู้ส่งสารนั้นย่อมต้องการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือตอบสนองของผู้รับสารได้ ซึ่งผู้ส่งสารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของการสื่อสารและจะต้องมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ ทั้งในด้านทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ระดับความรู้ และความรู้ความเข้าใจในบุคคล ระบบสังคมและวัฒนธรรม

1.2 การดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ แบ่งการศึกษาการดำเนินการสื่อสารออกเป็น การจัดการทรัพยากร การควบคุมการดำเนินการ รวมถึงการประเมินผลการดำเนินการ

การจัดการทรัพยากรการสื่อสาร มีการจัดโครงสร้างองค์การการสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการ โดยการตั้งคณะกรรมการ และแบบไม่เป็นทางการ โดยมี ผู้บริหารฝ่ายการเมือง คือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

มีการควบคุมการสื่อสาร โดยนายกเทศมนตรี และมีการประเมินผล การสื่อสาร การประเมินผลการใช้สื่อ มีอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสาร ในด้านการส่งสาร ที่ (ดิเรนนท์ และคณะ, 2547:37) ได้ศึกษาไว้ว่า การสื่อสารผู้นำกลุ่มควรมีบุคลิกภาพที่โดดเด่น และทำให้สมาชิกมีความเชื่อถือ มั่นใจและไว้วางใจ ซึ่งก็ควรเป็นคนที่เคารพและเชื่อมั่นในตัวเอง เปิดเผยใจกว้าง จริงใจและมีความสามารถในการสร้างแรงกระตุ้นให้กลุ่มทำงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และบรรลุเป้าหมาย สามารถคิดเชิงวิเคราะห์ วิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี

ในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ สมาชิกจะสามารถวางตัวให้ตรงกับลักษณะของผู้นำ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วย บางครั้งสมาชิกต้องได้รับอิสระในการร่วมมือกันคิด แต่บางครั้งก็ต้องฟังความเด็ดขาดของผู้นำ ลักษณะที่สำคัญของผู้นำอาจแบ่งได้ 3 แบบ คือ ผู้นำแบบอัตนัย ผู้นำแบบประชาธิปไตย และผู้นำแบบเสรีนิยม อย่างไรก็ตาม ผู้นำแต่ละแบบก็มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป นอกจากนั้นบางกลุ่มอาจดำเนินไปได้ด้วยดีโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้นำเลย

1.3 การประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่า มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินการรับรู้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย และการประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจแบบสอบถาม แบบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีกองวิชาการและแผนงานเป็นผู้ดำเนินการ 2) องค์การการศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้ประเมิน และนายกเทศมนตรีเป็นผู้ควบคุมการประเมิน โดยมีการประเมินผลการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าสอดคล้องกับการติดตามประเมินผลการสื่อสาร ตามความหมายของ ธนวดี บุญลือ คือกระบวนการที่กระทำอย่างต่อเนื่องกันไป ซึ่งทำให้ผู้บริหาร โครงการสามารถปรับปรุง แก้ไขโครงการที่ต้องเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารที่ต้องทำเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานและการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการสื่อสาร ผลของการประเมินทำให้สามารถเรียนรู้ข้อบกพร่อง ตลอดจนความสำเร็จของโครงการหรือการดำเนินงาน

และสอดคล้องกับผลการศึกษาของซัชมาน (Such man) ซึ่งได้แบ่งกระบวนการประเมินผลการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์และพิจารณาบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เนื่องจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มักไม่ชัดเจนและวัดไม่ได้ การวิเคราะห์หรือบทวนให้สามารถปรับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มักไม่ชัดเจนและวัดไม่ได้ การวิเคราะห์หรือบทวนทำให้สามารถปรับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ใหม่เพื่อประโยชน์ทางการประเมินผล

2. การตั้งเกณฑ์เพื่อวัดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในกรณีที่เป็นเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน เกณฑ์วัดอาจไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสม จึงต้องพิจารณาจัดตั้งเกณฑ์หรือปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์การกำหนดกิจกรรมตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์นั้น คือ การศึกษาการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้แล้ว เพื่อดูว่ากิจกรรมนั้นมีความเป็นไปได้เพียงไร ขณะนี้ได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร

ตอนที่ 2 การดำเนินการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

2.1 การวางแผนการสื่อสารในขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการจัดการการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่านายกเทศมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายการสื่อสาร ได้กำหนดการใช้สื่ออย่างครอบคลุมไปยังประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย และยังมุ่งเน้นใช้สื่อเจาะกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนผ่านผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพต่างๆ นอกจากนั้นยังพยายามขยายขอบเขตไปยังกลุ่มอื่นๆ ที่ยังไม่ครอบคลุมถึง และกลุ่มที่ยังไม่เคยทำงานร่วมกับเทศบาล ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนของชุมชนมากขึ้น โดยมีการสำรวจพฤติกรรมความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

มีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) เพื่อเผยแพร่วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนา และระเบียบการจัดทำแผนฯ ให้ประชาชนได้ทราบ 2) สร้างจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ 3) รวบรวมข้อมูลต่างๆ เช่น ศักยภาพในการพัฒนา ปัญหา / ความต้องการของประชาชน และทบทวนข้อมูลที่เป็นในการจัดทำแผนฯ 4) เปิดโอกาสการสื่อสารกับประชาชนในกรณีที่ประชาชนยังไม่เข้าใจหรือข้อซักถามต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ

มีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรด้านการสื่อสาร บุคลากรในการปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมต่างๆ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยี ด้านชุมชน และการเปิดรับสื่อของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

มีประเด็นเนื้อหาสาระที่นำเสนอได้ คือ ในภาวะปกติ ได้แก่ การนำเสนอในเรื่องการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนา ข้อมูลการจัดทำแผนฯ และการสร้างแรงจูงใจ ในภาวะวิกฤต นำเสนอข้อเท็จจริง หามาตรการแก้ไขปัญหา และเปิดโอกาสให้ประชาชนสอบถามข้อเท็จจริง

สื่อที่เทศบาลใช้ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อที่มีการใช้มากที่สุด คือ สื่อบุคคล รองลงมา คือ สื่อสิ่งพิมพ์ เพราะลงทุนน้อย สื่อที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ

สื่อโทรทัศน์ รองลงมา คือ สื่อวิทยุ เพราะใช้งบประมาณมาก สื่อที่ใช้มีปริมาณเพียงพอกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้เป็นประจำ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเสนห์ นนทะโชติ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังคล้า อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษพบว่า

1. ในด้านการสื่อสารทางการเมือง ประชาชนในชุมชนชนบทส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล

2. ประชาชนในชุมชนชนบท ที่ได้รับข่าวสารทางการเมือง จากช่องทางการเปิดรับสื่อมวลชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับที่สูงกว่า ผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล

3. ประชาชนในชนบท ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการเปิดรับสื่อมวลชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยความสำเร็จของตนเองมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลและในทางตรงกันข้ามประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมือง ในลักษณะของการถูกชักจูงระดมพลมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากการเปิดรับสื่อมวลชน

2.2 การดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ แบ่งการศึกษาการดำเนินการสื่อสารออกเป็น การจัดการทรัพยากร การควบคุมการดำเนินการ รวมถึงการประเมินผลการดำเนินการ

การจัดการทรัพยากรการสื่อสาร มีการจัดโครงสร้างองค์การสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการ โดยการตั้งคณะกรรมการฯ และแบบไม่เป็นทางการ โดยมี ผู้บริหารฝ่ายการเมือง คือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

มีการควบคุมการสื่อสาร โดยนายกเทศมนตรี และมีการประเมินผลการสื่อสาร การประเมินผลการใช้สื่อ อย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับแนวคิดของเออวิล วิลเลียม (อ้างใน สุเมธ ทราบแก้ว, 2536:14) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง

อย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญของประชาชนแก้ปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภูมิธรรม เวชยชัย (2527: 34) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงว่าหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตน จัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกสังคมและได้พัฒนา การรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจ กำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง และได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อจะให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2531: 6-10) ได้ให้คำนิยามของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและร่วมมือในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่ การรู้ถึงสภาพปัญหา ความต้องการ เสนอแนวทางการแก้ปัญหา และลงมือแก้ปัญหาของชุมชนในหน้าที่สามารถกระทำได้

2.3 การประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาการประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่า มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินการรับรู้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย และการประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจ แบบแบบสอบถาม แบบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีกองวิชาการและแผนงานเป็นผู้ดำเนินการ 2) องค์กรการศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้ประเมิน และนายกเทศมนตรีเป็นผู้ควบคุมการประเมิน โดยมีการประเมินผลการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (วันชัย วัฒนาศัพท์, 2543 : 19) ซึ่งพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) เป็น กระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการยอมรับจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณะชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน

ตอนที่ 3 การประเมินผลการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

3.1 การวางแผนการสื่อสารในขั้นตอนการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ ภาคปฏิบัติ

ผลจากการศึกษาการจัดการการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่านายกเทศมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายการสื่อสาร ได้กำหนดการใช้สื่ออย่างครอบคลุมไปยังประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย และยังมุ่งเน้นใช้สื่อเจาะกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนผ่านผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพต่างๆ นอกจากนั้นยังพยายามขยายขอบเขตไปยังกลุ่มอื่นๆ ที่ยังไม่ครอบคลุมถึง และกลุ่มที่ยังไม่เคยทำงานร่วมกับเทศบาล ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนของชุมชนมากขึ้น โดยมีการสำรวจพฤติกรรมความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อเผยแพร่วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนาและระเบียบการจัดทำแผนฯ ให้ประชาชนได้ทราบ สร้างจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ รวบรวมข้อมูลต่างๆ เช่น ศักยภาพในการพัฒนา ปัญหา/ความต้องการของประชาชน และทบทวนข้อมูลที่ใช้เป็นในการจัดทำแผนฯ และ เปิดโอกาสการสื่อสารกับประชาชนในกรณีที่ประชาชนยังไม่เข้าใจหรือข้อซักถามต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ

มีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรด้านการสื่อสาร บุคลากรในการปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมต่างๆ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยี ด้านชุมชน และการเปิดรับสื่อของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

มีประเด็นเนื้อหาสาระที่น่าเสนอได้ คือ ในภาวะปกติ ได้แก่การนำเสนอในเรื่องการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนา ข้อมูลการจัดทำแผน และการสร้างแรงจูงใจ ในภาวะวิกฤต นำเสนอข้อเท็จจริง หามาตรการแก้ไขปัญหา และเปิดโอกาสให้ประชาชนสอบถามข้อเท็จจริง

สื่อที่เทศบาลใช้ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อที่มีการใช้มากที่สุด คือ สื่อบุคคล รองลงมา คือ สื่อสิ่งพิมพ์ เพราะลงทุนน้อย สื่อที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์ รองลงมา คือ สื่อวิทยุ เพราะใช้งบประมาณมาก สื่อที่ใช้มีปริมาณเพียงพอกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้เป็นประจำ

สอดคล้องกับเทคนิคและวิธีการประเมินผลตามการแบ่ง (สมพร เฟื่องจันทร์, 2547: 265-266) ที่น่าสนใจคือการประเมินผลโดยการวิจัย เป็นการประเมินผลงาน โดยอาศัย

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นกรอบในการประเมิน นั่นคือ การแปลงปัญหาการประเมินผลไปเป็นปัญหาวิจัย แล้วใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นกรอบดำเนินการประเมินโดยทั่วๆ ไป

นอกจากนี้ยังใช้การประเมินผลโดยไม่อิงรูปแบบการวิจัย การประเมินผลแบบนี้มักเป็นที่นิยมในส่วนราชการต่างๆ ทั้งนี้เพราะการประเมินผลแบบนี้ไม่มีระเบียบวิธีการซับซ้อนหรือยุ่งยากแต่ประการใด การจัดการในการประเมินทำได้ไม่ยาก วิธีการประเมินผลดังต่อไปนี้ เป็นวิธีที่นิยมกัน เช่น ตรวจเยี่ยมและติดตามงาน (*site visit*) เป็นรูปแบบการประเมินผลอย่างง่าย ๆ มักเป็นการติดตามงานของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลางที่ติดตามงานที่ดำเนินไปในส่วนภูมิภาค วิธีนี้ผู้ตรวจติดตามงานก็อาจมีแผนหรือโครงการติดมือไปด้วย แล้วก็ดูว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนหรือไม่เพียงใด ถ้าการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนก็สามารถสั่งการแก้ไขได้ทันที

หรือวิธีการวัดผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับมาตรฐานวิชาชีพ เป็นวิธีการวัดผลการดำเนินงานที่เป็นที่นิยมอีกวิธีหนึ่ง กล่าวคือ นำเอามาตรฐานวิชาชีพมาเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงาน แล้วสรุปได้ว่าผลการดำเนินงานเป็นไปตามความมุ่งหมาย หรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างมาตรฐานวิชาชีพ เช่น อัตราส่วนครูต่อนักเรียน อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรพันคน ร้อยละของครัวเรือนที่มีโทรศัพท์ใช้ และร้อยละของครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังใช้การ ประเมินผลโดยเปรียบเทียบผลงานระหว่างพื้นที่ ที่มีการดำเนินโครงการนั้นๆ กับพื้นที่ที่ไม่ได้ดำเนินงานอะไรเลย เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน โดยการกำหนดเกณฑ์วัดขึ้นชุดหนึ่งหรือหลายชุด เพื่อใช้วัดผลการดำเนินงาน เช่น ผลการดำเนินงานวางแผนครอบครัว ผลการสอนวิชาทางด้านเพิ่มเติมจากหลักสูตร เป็นต้น

การประเมินโดยนำเอาผลการดำเนินงานในอดีตมาเปรียบเทียบกับผลการดำเนินในโครงการปัจจุบัน วิธีการประเมินผลเช่นนี้ มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในอดีตมาประกอบ ซึ่งจะช่วยให้เปรียบเทียบได้ชัดเจนว่า ผลการดำเนินงานในปัจจุบันประสบผลสำเร็จเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลผลการดำเนินงานในอดีต

3.2 การดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ภาคปฏิบัติ

ผลจากการศึกษาการดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ แบ่งการศึกษาการดำเนินการสื่อสารออกเป็น การจัดการทรัพยากร การควบคุมการดำเนินการ รวมถึงการประเมินผลการดำเนินการ

การจัดทรัพยากรการสื่อสาร มีการจัดโครงสร้างองค์กรการสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการ โดยการตั้งคณะกรรมการฯ และแบบไม่เป็นทางการ โดยมี ผู้บริหารฝ่ายการเมือง คือ

นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

มีการควบคุมการสื่อสาร โดยนายกเทศมนตรี และมีการประเมินผลการสื่อสาร การประเมินผลการใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วมในผลการศึกษาของ (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2518 : 6-7) ในเรื่องการปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าตนมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และห่วงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมา ซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝน ให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการ ของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

3.3 การประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ภาคปฏิบัติ

ผลจากการศึกษาการประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนฯ พบว่า มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินการรับรู้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย และการประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจ แบบสอบถาม แบบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีกองวิชาการและแผนงานเป็นผู้ดำเนินการ 2) องค์การการศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้ประเมิน และนายกเทศมนตรีเป็นผู้ควบคุมการประเมิน โดยมีการประเมินผลการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าสอดคล้องและเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ในขั้นตอนการนำแผนยุทธศาสตร์การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ภาคปฏิบัติคือ

1. การกำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
2. ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
3. รายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้ จากการติดตามและประเมินผล

แผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่น

ทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

4. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

ตอนที่ 4 ปัญหา ปัจจัยสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการสื่อสารในกระบวนการ

จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

4.1 ปัญหา ผู้ส่งสารพบว่าไม่เข้าใจกับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง กลุ่มเป้าหมายรับสารในชุมชนมีความแตกต่างกันระหว่างชุมชนเมืองและชนบท สภาพของประชาชนไม่พร้อมรับข่าวสาร ประชาชนในชุมชนมีความแตกต่างทางการศึกษา ศาสนา ระเบียบขั้นตอนทางราชการ

คนและอุปกรณ์ ขาดทักษะด้านประชาสัมพันธ์ การพัฒนาร่วมในแต่ละกิจกรรมไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

4.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ด้านโครงสร้างองค์การสื่อสาร คือ มีทีมงานด้านประชาสัมพันธ์ภายในเทศบาลเองและจ้างทีมงานภายนอกร่วมเป็นบางกิจกรรม โดยมีผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการคือกองวิชาการและแผนงาน รองนายกเทศมนตรี

ด้านสื่อใช้สื่อหลากหลายเพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน นายกเทศมนตรีลงพื้นที่อธิบายโดยตรงกับชุมชนร่วมกับการใช้สื่อ ใช้การประสานงานกันระหว่างนายกเทศมนตรีกับเครือข่ายชุมชน นายกเทศมนตรีลงพื้นที่เพื่อพูดคุยชาวบ้านในชุมชนโดยตรง รองลงมาคือผู้นำลงพื้นที่ชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลลงพื้นที่ชุมชน และนายกเทศมนตรีลงพื้นที่สื่อสารโดยตรงกับชาวบ้านในชุมชน

ด้านสารใช้การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ ข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดความร่วมมือ

4.3 แนวทางการปรับปรุงการสื่อสาร ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในการวางแผนการสื่อสารการมีส่วนร่วมจากการตอบรับของผู้รับสารคือชาวบ้านโดยตรง การประเมินผลจากสถาบันการศึกษา และการสำรวจวิจัยร่วมกับหน่วยงานส่วนกลาง

ขั้นตอนการจัดทำแผนในการดำเนินการสื่อสาร ในภาวะปกติใช้สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชนเพื่อส่งสาร ในภาวะวิกฤติใช้สื่อบุคคลคือนายกเทศมนตรีลงพื้นที่พบประชาชนด้วยตัวเองเพื่อคุยทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ใช้สื่อทุกรูปแบบทำความเข้าใจ ใช้สื่อบุคคลคือเครือข่ายผู้นำสร้างความเข้าใจในชุมชน และเพิ่มความถี่ในการประชาสัมพันธ์

ผลสรุปดังกล่าวสอดคล้องแนวคิดของ พรทิพย์ ศิสมโชค ที่กล่าวไว้ในเรื่องการสร้างประสิทธิผลให้แก่ภาษาโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ว่า ผู้เขียนข้อความโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ต้องเลือกใช้ภาษาที่ช่วยสร้างการจดจำ ผลทางการสื่อสาร การโน้มน้าวใจ และการโต้ตอบกับสารเชิงบวก เพราะ ภาษาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ช่วยให้ผู้รับสารเกิด

ความชอบ มีอิทธิพลต่อการจดจำ ผลเชิงบวกมีผลต่อการเข้ารหัสของผู้รับสาร แล้วจึงมีการเก็บรักษาไว้ และเมื่อต้องการใช้ ความทรงจำเชิงบวกนี้จะส่งผลให้ผู้รับสารตอบสนองเชิงบวกต่อตราสินค้าและองค์การนั้น ในทางตรงกันข้าม ผู้รับสารจะพยายามหลีกเลี่ยงหรือเพิกเฉยสารการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ที่ตนเองไม่ชอบหรือเข้ารหัสไว้ และเมื่อต้องการนำความทรงจำนี้มาใช้ใหม่ ก็มีผลตอบสนองเชิงลบต่อตราสินค้าและองค์การ นอกจากนี้ยังพบว่า ภาษาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ที่มีการโต้ตอบกับสารเชิงบวก ช่วยให้เกิดการจดจำได้ดีมากเท่าใด ก็ยิ่งช่วยให้เกิดประสิทธิผลได้มากขึ้นเท่านั้น และมากกว่าภาษาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ที่มีได้สร้างความประทับใจให้เหลืออยู่เลยในความทรงจำของผู้รับสาร

สารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร สารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารเกิดความคิดขึ้นและต้องการจะส่งหรือถ่ายทอดความคิดนั้นไปสู่การรับรู้ของผู้อื่น(ผู้รับสาร) การที่ผู้รับสารจะรับสารที่ถูกส่งมาในรูปของสัญลักษณ์ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า ผู้รับมีทักษะในการรับสารมากหรือน้อยเพียงใด

ผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดการใช้สื่อคือนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายด้านการสื่อสารซึ่งจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจในการตัดสินใจและเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นระเบียบที่ประกาศตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งคณะกรรมการต่างๆ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการจัดตั้งองค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (หมวด 1 ข้อ 7) ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (หมวด 1 ข้อ 8) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (ข้อ 9) คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น (ข้อ 28)

ดังนั้นนายกเทศมนตรีในฐานะผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การจัดทำแผนพัฒนาสามปี การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา โดยต้องคำนึงถึง สถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวมและเพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทยอาจจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตามความเหมาะสม

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภูมิธรรม เวชยชัย ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงว่าหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตน จัดการและควบคุม

การใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมและได้พัฒนา การรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง และได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อจะให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ขณะที่ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา คือการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและร่วมมือในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่ การรู้ถึงสภาพปัญหา ความต้องการ เสนอแนวทางการแก้ปัญหา และลงมือแก้ปัญหาของชุมชนใน ส่วนที่สามารถกระทำได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

3.1.1 รัฐบาลควรตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อสารการ ประชาสัมพันธ์เพื่อธรรมาภิบาล ให้ความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการรวบรวมข้อมูลจัดทำแผน การ จัดทำแผน การมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ นอกเหนือจากนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพียง อย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ และสร้างการมีส่วนร่วม ของภาคประชาชนในการร่วมกันพัฒนาได้อย่างบรรลุเป้าหมาย โดยในระเบียบว่าด้วยการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม น่าจะมีการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการ สื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด.

3.1.2 ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการ ด้านการสื่อสารเฉพาะกิจ เพื่อทำหน้าที่ธรรมาภิบาล สร้างจิตสำนึก พร้อมสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เทศบาลต่างๆ ที่ได้รับรางวัลการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะสื่อ สารตามอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากสนับสนุนในด้านงบประมาณ

3.2 ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

3.2.1 ทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ กลยุทธ์การสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วมควรทำการศึกษา การสื่อสารของกรมการ ปกครองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในระดับองค์กรท้องถิ่นเทศบาล ทั้งนี้เพื่อทราบถึงแนวทางการ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างครอบคลุมทุกระดับ

3.2.2 ทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ กลยุทธ์การสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จะต้องมีการศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าใจในวัตถุประสงค์(Objective) เป้าหมาย(Goal) ตัวชี้วัด(Index) ผลที่ได้รับ(Output) ผลกระทบ(Outcome) และการคิดความคุ้มค่า ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากขึ้น

3.2.3 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำศึกษาวิจัยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนซึ่งมีส่วนร่วมในท้องถิ่น เพื่อสะท้อนความต้องการอย่างแท้จริง

3.3 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

3.3.1 ผู้บริหารในระดับท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อซักถาม ตอบปัญหา หรือการตรวจสอบการบริหารงานภายในองค์กร

3.3.2 การบริหารงานในระดับท้องถิ่นต้องมีนโยบายและดำเนินการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดทำแผนชุมชน และจัดการด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3.3.3 ผู้บริหารในระดับท้องถิ่นสามารถเป็น “สื่อ” หรือตัวแทน ภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อสะท้อนข้อเรียกร้องและปัญหาของประชาชนต่อรัฐบาลกลางนอกเหนือจากการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะของผู้บริหารเพียงอย่างเดียว